

Отримано: 1 березня 2026 р.

Прорецензовано: 18 березня 2026 р.

Прийнято до друку: 23 березня 2026 р.

Email: natvika@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4029-3218>DOI: [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-29\(97\)-71-74](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-29(97)-71-74)

Кавера Н. В. Орфографічно-граматичні особливості назв українських банків. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острого: Вид-во НаУОА, 2026. Вип. 29(97). С. 71–74.

УДК: 811.161.2:81'35

Кавера Наталія Вікторівна,
кандидат філологічних наук,
Національна академія Служби безпеки України

ОРФОГРАФІЧНО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАЗВ УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ

У статті проаналізовано послідовність застосування орфографічних та граматичних норм сучасної української літературної мови в назвах банківських установ, що працюють на вітчизняному фінансовому ринку. Відзначено, що в поданих найменуваннях, активно вживаних у діловій комунікації, наявні системні відхилення від чинних орфографічних норм, що негативно впливає на культуру писемного мовлення українського суспільства. З огляду на це, систематизовано й проаналізовано типові порушення правопису в назвах банків та подано правильні варіанти писемного відтворення досліджуваних назв. Зокрема, акцентовано увагу на неможливості написання в українськомовному тексті з великої літери всіх лексичних компонентів складених назв банків і рекомендовано дотримуватися чинних норм, тобто подавати лише перше слово з великої букви. Також наголошено на обов'язковому розмежуванні зовнішніх і внутрішніх лапок у разі їхнього збігу в цих найменуваннях, що проілюстровано на відповідних прикладах.

Проведений граматичний аналіз моделей, що лежать в основі досліджуваних назв, уможливив напрацювання чітких коментарів, що сприятимуть дотриманню мовцями чинних орфографічних норм. Загалом з-поміж найменувань банківських установ диференційовано назви-аббревіатури, назви-юкстапозити чи композити і транслітеровані або транскрибовані кирилическими графемами назви. З'ясовано, що банківськими найменуваннями є здебільшого аббревіатури змішаного типу, утворені за двома моделями, а саме: 1) аббревіатури, що граматично являють собою усичення основ одного чи кількох слів, поєднаних із лексемою «банк» (орфографічно правильно їх подавати разом); 2) аббревіатури, які охоплюють ініціальну літеру або ініціальну звукову аббревіатуру та слово «банк» (їх правильно писати з дефісом). Установлено, що структурно назвами сучасних банків можуть бути складні слова, утворені поєднанням двох самостійних іменників без сполучного голосного, і звернено увагу на потребі подавати подібні найменування з дефісом. Також обґрунтовано нормативність написання банківських назв, першим складником яких є запозичений компонент, що не є самостійною лексемою в сучасній українській мові, разом. Окрім того, акцентовано увагу на потребі в докладнішому орфографічному коментарі в разі оновлення «Українського правопису» транслітерованих або транскрибованих засобами українського алфавіту найменувань банків.

Ключові слова: аббревіатура, складний іменник, орфографічна норма, лапки, дефіс, правопис.

Nataliia Kavera,
Ph.D in Philological Sciences,
National academy of Security Service of Ukraine

ORTHOGRAPHICAL AND GRAMMATICAL FEATURES OF THE NAMES OF UKRAINIAN BANKS

The article analyzes the consistency in applying the orthographical and grammatical norms of the modern literary Ukrainian to the names of banking institutions operating in Ukraine. It is noted that the presented names, actively used in business communication, have systemic deviations from the current spelling norms, which negatively affects the culture of written speech of Ukrainian society. In view of this, typical spelling violations in bank names have been systematized and examined, and correct written forms of the analyzed names have been proposed. In particular, attention has been focused on the impossibility of capitalizing all lexical components of compound bank names in the Ukrainian text and it has been recommended to follow the current standards, i.e. to capitalize only the first word. It is also emphasized that external and internal quotation marks must be separated if they coincide in these names, which is illustrated by the relevant examples.

The grammatical analysis of the models underlying the studied names has made it possible to develop clear comments that will contribute to compliance with current spelling norms. In general, according to grammatical criteria, among the names of banking institutions, a distinction is made between abbreviation names, juxtaposed or composite names, and names transliterated or transcribed with Cyrillic graphemes. It has been found that bank names are mostly mixed-type abbreviations formed according to two models, namely: 1) abbreviations that grammatically represent the truncation of the stems of typically several words (sometimes one word) combined with the lexeme 'bank' (it is orthographically correct to present them together as one word); 2) abbreviations that include an initial letter or initial sound abbreviation and the word 'bank' (they should be spelled correctly with a hyphen). It has been established that structurally the names of modern banks can be compound words formed by combining two independent nouns without a linking vowel, and attention has been drawn to the need to spell such names with a hyphen. The correctness of spelling bank names, the first component of which is a borrowed one that is not an independent word in the modern Ukrainian, as a single word, is also substantiated. Furthermore, the article emphasizes the need for more detailed orthographic commentary, in the event of updating the "Ukrainian Spelling", regarding bank names transliterated or transcribed by means of the Ukrainian alphabet.

Keywords: abbreviation, compound noun, quotation marks, hyphen, spelling.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Діяльність банківських установ є важливим складником життя сучасного суспільства, оскільки вони забезпечують безперервну роботу як держави загалом, так і особи зокрема, чи то юридичної, чи то фізичної. Усі громадяни мають зв'язки із цими фінансовими організаціями, бо отримують грошові надходження, сплачують податки, рахунки тощо, тому назви банків активно використовують мовці у своєму повсякденному спілкуванні. Особливо важливою є писемна комунікація, оскільки вона реалізована в різних ділових паперах (договорах, актах, дорученнях, заявах тощо), які укладають юридичні та фізичні особи, спираючись на чинний правопис, і його дотримання є обов'язковим для всіх користувачів. Однак мовці часто складно відтворити в тексті потрібну назву банківської установи згідно з правилами, оскільки в багатьох

Першу групу найменувань банківських установ, що надають фінансові послуги в Україні, формують аббревіатури, тобто складноскорочені слова з усічених основ, по-різному поєднаних між собою. Здебільшого це аббревіатури змішаного типу, які утворені за двома основними моделями.

Абревіатури-назви українських банків, утворені за першою моделлю, являють собою усічення основи одного або двох (зрідка більше) слів (як правило, прикметників), поєднаних із лексемою *банк*, наприклад: АТ «Європейський промисловий банк» (або *Європромбанк*), АТ «Полікомбанк», ПАТ «Акціонерний банк “Укргазбанк”», АТ «Державний експортно-імпортерський банк України» (або *Укрексімбанк*), АТ «Комінбанк», АТ «Комерційний банк “Приватбанк”», АТ «Державний ощадний банк України» (або *Ощадбанк*), ПАТ «Акціонерний комерційний банк “Індустріалбанк”», АТ «Метабанк» (за даними енциклопедії «Вікіпедія», компонент *мета* є скороченням від *металург*, лексеми, що слугувала найменуванням регіонального акціонерного банку). Згідно з «Українським правописом» подібні назви пишемо разом. Звертаємо увагу на те, що відтворення компонента *банк* у подібних найменуваннях із великої літери (*ПриватБанк* або *МетаБанк*) не відповідає вітчизняній правописній традиції, а отже, на наш погляд, порушує чинну орфографічну норму й не може бути передано так у документах.

Утворені за другою моделлю аббревіатури змішаного типу, що називають банківські установи в Україні, поєднують у своєму складі ініціальну літерну або ініціальну звукову аббревіатуру та слово *банк*. Ініціальні літерні аббревіатури – найменування банків – являють собою утворення від початкових букв компонентів словосполучення-мотиватора. Їх вимовляють за назвами літер в абетці. На такій дериваційній моделі ґрунтуються найменування АТ «БТА-Банк» (аббревіатура *БТА* походить від назви казахської фінансової групи «Bank TuranAlem»), АТ «МТБ Банк» (аббревіатура *МТБ* бере початок від попередньої назви цієї установи «Морський транспортний банк»), АТ «ОТП Банк» (аббревіатура *ОТП* (*ОТР*) утворена від угорської назви «Országos Takaréék Pénztár», що в перекладі українською означає «Державний ощадний фонд»).

Ініціальні звукові аббревіатури, що також можуть бути складниками назв банків, є утвореннями з початкових звуків слів словосполучення-мотиватора; їх, відповідно, вимовляють за звуками, як-от: АТ «ІНГ Банк Україна» (аббревіатура *ІНГ* (*ING*) *Internationale Nederlanden Groep* у перекладі українською *Міжнародна нідерландська група*), АТ «ОКСІ Банк» (аббревіатуру *ОКСІ* утворено від першої назви цієї фінансової установи «Оновлений комерційний сучасний інфраструктурний банк»). Згідно із чинним «Українським правописом» ініціальну аббревіатуру, передану засобами кириличного чи латинського алфавітів, із будь-яким словом пишемо з дефісом («Український правопис», 2019: 51). Тому зазначені вище назви банківських установ, що містять у своєму складі ініціальну звукову чи літерну аббревіатуру, правильно відтворювати з дефісом, як-от: АТ «БТА-банк», АТ «ІНГ-банк Україна», АТ «МТБ-банк», АТ «ОТП-банк», АТ «ВСТ-банк», А-банк.

Під час аналізу досліджуваних найменувань зафіксовано лексичну одиницю, утворену поєднанням ініціальної звукової та змішаної (складово-словесної) аббревіатур, а саме: *Таскомбанк*. За інформацією, викладеною в енциклопедії «Вікіпедія», *ТАС* означає входження зазначеної банківської установи до однойменної української інвестиційно-фінансової групи й бере свій початок від ініціалів доньки засновника Тігіпко Анни Сергіївни. Як бачимо, за своєю граматичною природою *ТАС* є ініціальною звуковою аббревіатурою, тому, згідно із чинним «Українським правописом», назву *Таскомбанк* правильно писати з дефісом, а саме: АТ «ТАС-комбанк».

Другу групу, достатньо велику за кількістю одиниць, становлять складені назви банківських установ, утворені поєднанням слова *банк* з іншим лексичним компонентом. До того ж складник *банк* перебуває в цій дериваційній моделі в постпозиції, тобто є другим, наприклад: АТ «Ідея Банк», АТ «Полтава-Банк», «Акціонерний банк “Радабанк”», АТ «Сенс Банк», АТ «Сітібанк (Україна)», АТ «Скай Банк», АТ «Мотор-Банк» та под. Зазначені найменування показують не тільки розбіжність у написанні, а вкотре доводять ігнорування мовцями чинних орфографічних та граматичних норм сучасної української літературної мови. Для того щоб зрозуміти, за яким правилом потрібно передавати ці назви, потрібно, на нашу думку, визначити їхню граматичну природу. Як бачимо з наведених прикладів, слово *банк* у дериваційних номінативних процесах вільно поєднується з власне українськими лексемами, такими, як *рада*, і з іншомовними, на зразок *скай*, *сіті*, *сенс* тощо, утворюючи нові складні іменники кількох видів.

Перший вид – це складні слова, що становлять поєднання двох самостійних іменників без сполучного голосного. І згідно із чинним «Українським правописом» їх пишемо з дефісом («Український правопис», 2019: 53–54). Можемо пересвідчитися, що у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» (2005) зафіксовані з відповідними значеннями іменники *ідея*, *мотор*, *рада*, *сенс*, що є складниками зазначених банківських найменувань, а саме: ІДЕЯ, -ї, ж. 1. Поняття, уявлення, що відбивають дійсність у свідомості людини та виражають ставлення її до навколишнього світу. 2. Основний принцип світогляду; переконання. 3. Думка про що-небудь, міркування з приводу чогось. // Задум, план, намір. 4. Основна думка, що визначає зміст твору («Великий тлумачний словник сучасної української мови», 2005: 488). МОТОР, -а, у. Машина, що перетворює різні види енергії на механічну; двигун (у 1 знач.) («Великий тлумачний словник сучасної української мови», 2005: 692). РАДА, -и, ж. 1. Пропозиція, вказівка, як діяти в яких-небудь обставинах, допомога добрим словом у скруті; порада. *Давати собі раду*. 2. Спільне обговорення яких-небудь питань, обмірковування чого-небудь із кимсь. // Народа, засідання. 3. Колегіальний орган якої-небудь організації, установи чи сама організація, установа, що розпоряджається, керує ким-, чим-небудь або радить у чомусь. *Вчена рада. Педагогічна рада*. 4. Орган державної влади, який є формою політичної організації суспільства («Великий тлумачний словник сучасної української мови», 2005: 1194). СЕНС, -у, ч. 1. Сутність чого-небудь; значення; зміст. // Те, що відіграє особливу роль, має виняткове значення; сила. 2. Розумна підстава; рація. // Доцільність, корисність чого-небудь. 3. Мета, основне призначення чого-небудь. 4. Почуття, замисел («Великий тлумачний словник сучасної української мови», 2005: 306).

Зважаючи на викладене вище, вважаємо, що назви банківських установ такі, як *Ідея-банк*, *Мотор-банк*, *Рада-банк*, *Сенс-банк*, *Акорд-банк*, *Акцент-банк* і под., правильно писати з дефісом.

Також на прикладі проаналізованих найменувань укотре можемо пересвідчитися, що сучасна українська мова й надалі знає значного впливу англійської мови, унаслідок чого український лексичний склад поповнюють нові юкстапозити, перший іменник-складник яких позначає ознаку щодо другого іменника. Однак вітчизняні науковці-лінгвісти постійно акцентують увагу мовців на тому, що подібне явище не типово для української мови й закликають за можливості частіше вживати для передавання ознаки кого-, чого-небудь природну граматичну форму, тобто прикметник (Городенська, 2019: 89–91).

Другим видом складних іменників, які утворює слово *банк*, є його поєднання із запозиченими лексичними компонентами на зразок *скай*, *сімі* тощо. Ці іншомовні частини, що закінчуються на приголосний або голосний, наразі не є самостійними словами-іменниками в сучасній українській літературній мові з відповідними зафіксованими в словниках лексичними значеннями та граматичними формами, а тому, на наш погляд, немає достатньо обґрунтованих підстав уважати їх складниками юкстапозитів, або іменників, утворених способом словоскладання, дериваційною базою яких є словосполучення прикладкового типу і, відповідно, передавати на письмі з дефісом. Уважаємо, що назви, подібні до *Скайбанк* чи *Сімібанк*, правильно писати разом, тобто як слова з першими іншомовними частинами *абро-*, *авіа-*, *авто-* («само», «автоматичний»), *агро-*, *аеро*, *аква-*, *алко-*, *арт-*, *астро-*, *аудіо-*, *біо-*, *боди-*, *боді-* (перед голосним), *веб-*, *геліо-*, *гео-*, *гідро-*, *дендро-*, *екзо-*, *еко-*, *економ-*, *етно-*, *євро-*, *зоо-*, *ізо-*, *кібер-*, *мета-*, *метео-*, *моно-*, *мото-*, *нарко-*, *нео-*, *онко-*, *палео-*, *пан-*, *пара-*, *поп-*, *прес-*, *псевдо-*, *смайт-*, *соціо-*, *теле-*, *фіто-*, *фолк-* (*фольк-*), *фоно-* та ін. («Український правопис», 2019: 48). За таким орфографічним принципом передаємо *Монобанк* і под.

Серед найменувань українських банків також трапляються назви-композиції, тобто складні іменники, у яких основи поєднані за допомогою сполучного голосного звука, наприклад: *АТ «Кредобанк»*, *АТ «Златобанк»*, *ПАТ «Енергобанк»*. Відповідно до чинних правил орфографії, пишемо їх разом.

У процесі аналізу назв банківських установ, що функціонують на українському фінансовому ринку, виявлено найменування, що вміщують у своєму складі лексичні компоненти, значення та спосіб творення яких не зрозумілий для широкого загалу, наприклад: *АТ «Нексент Банк»*, *АТ «Асвіо Банк»*, *АТ «Юнекс Банк»* і под. Дослідниця Н. Сологуб радить писати з дефісом назви банків, що є словосполученнями, «до складу яких входять іншомовні, а також незрозумілі, так би мовити, закодовані слова, утворені здебільшого з окремих складів чи літер, значення яких відоме лише людям, які їх придумали: «АКСІ-банк», «ТММ-банк»» (Сологуб, 2013: 213). З огляду на зазначене вище, правильними орфографічними варіантами цих найменувань, на нашу думку, будуть такі: *АТ «Нексент-банк»*, *АТ «Асвіо-банк»*, *АТ «Юнекс-банк»*. Погоджуємося з рекомендацією мовознавиці й вважаємо, що за можливості доцільно було б подати цю фахову пораду як офіційний орфографічний коментар чи правило в «Українському правописі».

У деяких найменуваннях банків, що працюють в Україні, слово *банк* поєднано з власними назвами іноземних (міжнародних) фінансових груп, до яких уходить вітчизняна установа, як-от: *АТ «Піреус Банк МКБ»* («Piraeus Bank Group» – грецька фінансова група, що у 2007 році придбала активи Міжнародного комерційного банку), *АТ «Райффайзен Банк»* (австрійська банківська група «Raiffeisen Bank International», названа на честь німецького громадського діяча та засновника кооперативного руху Фрідріха-Вільгельма Райффайзена (нім. Friedrich Wilhelm Raiffeisen), *ПАТ «Перехідний банк «Юте Банк»»* («Lute Group» – естонська фінансова група, що купує неплатоспроможний банк для роботи в Україні), *АТ «Креді Агріколь Банк»* (міжнародна французька група «Credit Agricole», до якої входить українська банківська установа з відповідною назвою). Порівняльно-зіставний аналіз оригінального написання цих найменувань іноземною мовою та українською, яка є рецепієнтою, показує, що їх зазвичай адаптують в українськомовному тексті за допомогою транскрибування або транслітерування кирилическими літерами, зберігаючи велику літеру, як правило, в усіх словах найменування і, відповідно, і в лексемі *банк*, пор.: *АТ «Дойче Банк ДБУ»* – *Deutsche Bank*. Чи є підстави для такого написання? У чинному «Українському правописі» наявна примітка про те, що «назви іноземних компаній, фірм тощо звичайно подаємо кирилицею» («Український правопис», 2019: 85), але наведені приклади назв компаній – *концерн «Фольксваген»*, *компанія «Данон»* – не охоплюють увесь спектр орфографічних запитів, бо найменування банківських установ є складеними, тобто у своїй структурі мають кілька лексем. Як свідчить практика, записати почуті такі найменування зовсім не просто без зорової опори, тому було б дуже корисно, якби оновлений, можливо, у перспективі варіант «Українського правопису» містив чіткий коментар-рекомендацію з прикладами, як правильно орфографічно передавати подібні власні назви.

Висновки. Отже, назви сучасних банків, які працюють на вітчизняному фінансовому ринку, потрібно писати відповідно до норм чинного «Українського правопису», тобто з великої літери подавати лише перше слово, що є складником досліджуваних найменувань, та вживати за потреби різні форми лапок у разі їхнього збігу. Писати з дефісом банківські назви, що структурно являють собою юкстапозити, а також ті, що мають першим складником ініціальну літеру чи звукову абрєвіатуру. Досліджувані найменування, утворені поєднанням усіченої основи одного чи кількох слів із лексемою *банк*, правильно передавати на письмі разом.

Загалом проведене дослідження сприятиме ґрунтовнішому вивченню проблемних питань застосування чинних орфографічних норм у писемній комунікації, підвищить ефективність їх опанування мовцями, а відтак сприятиме покращенню рівня грамотності українського суспільства.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250 000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
2. Вербич С. О. Уживання великої букви: доповнення до чинного правопису. *Українська мова*. 2023. 1(85). С. 62–67.
3. Городенська Катерина. Українське слово у вимірах сьогодення. Видання друге, істотно доповнене. Київ : КММ, 2019. 208 с.
4. Сологуб Надія. Правопис назв українських банків. *Культура слова*. 2013. Вип. 79. С. 211–214.
5. Український правопис : довідкове видання. Київ : НВП «Видавництво “Наукова думка” НАН України», 2019. 390 с.

References:

1. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy : 250 000 (The large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language : 250 000) / uklad. ta holov. red. V. T. Busel. Kyiv; Irpin' : Perun, 2005. 1728 p.
2. Verbych S. O. Uzhuvannya velykoyi bukvy: dopovnennya do chynnoho pravopysu (Uppercase: supplement to the current spelling). *Ukrayins'ka mova*. 2023. 1(85). P. 62–67.
3. Horodens'ka Kateryna. Ukrayins'ke slovo u vymirakh s'ohodennya (Ukrainian word in today's context). Vydannya druhe, significantly expanded. Kyiv : KMM, 2019.
4. Solohub Nadiya. Pravopys nazv ukrayins'kykh bankiv (Spelling of names of Ukrainian banks). *Kul'tura slova*. 2013. Vol. 79. P. 211–214.
5. Ukrayins'kyu pravopys : dovidkove vydannya (Ukrainian spelling : reference edition). Kyiv : NVP «Vydavnytstvo “Naukova dumka” NAN Ukrainy», 2019. 390 p.